

OBSAH

Slovo úvodem / 7**Sociální vize a utopie**

Miloš Havelka: *Sociální vize a utopie: „sociální otázka“ mezi pauperizací a modernizací / 11*

Tomáš Petráček: *Paupertas meretrix. K církevní reflexi sociální otázky v 19. století / 22*

Johannes Gleixner: *K původní debatě T. G. Masaryka s marxisty / 33*

Eduard Burget: *Stařešina katolických žurnalistů Tomáš Josef Jiroušek a jeho románová kronika Pod českým nebem / 44*

Lucie Kořínková: *Nový kult jako tribuna sociálně vyloučených? / 58*

Námezdní práce, sociální každodennost a kulturní reflexe chudoby

Stanislav Knob: *Od živelného hnutí k jednacímu stolu. Stávky v dlouhém 19. století / 71*

Jan Hozák: *Tovární práce ve světle dobových svědectví tzv. Klepovy sbírky vzpomínek a rukopisů / 82*

Jiří Pokorný: *Dětská práce / 90*

Martin Franc: *Rumfordská polévka a jiné pochoutky. Stravování chudých v habsburské monarchii v 1. polovině 19. století / 99*

Blanka Hemelíková: *Polévka pro chudé děti v satirických časopisech / 114*

Dagmar Mocná: *Nerudovi Trhani. Od sociálního apelu k existenciální výpovědi / 125*

Charita, filantropie, svépomoc, sociální politika

Jiří Kořalka: *Sociální aktivita dělnických spolků / 141*

Martina Halířová: *Vznik a činnost Zemské komise pro péči o děti a mládež / 151*

Milena Lenderová: *Předškolní institucionální výchova mezi charitou a vlastenectvím. Příklad Hradce Králové v letech 1837–1886 / 158*

Petr Svobodný: *Tři generace rodiny Aloise Klara – tři fáze péče o nevidomé v Čechách / 170*

Milena Secká – Martin Šámal: *Sociální citění manželů Náprstkových* / **190**

Hana Svatošová: *Počátky městské sociální výstavby na příkladu Vídně a Prahy* / **204**

Hana Tillmanová: *Divadlo pro všechny. Averinova sezóna v Praze (1875/1876)* / **222**

Radim Vondráček: *Novoroční přání jako charita* / **227**

Nerovnosti a vyloučení

Hana Mášová: *Duševně nemocní na okraji společnosti.*

Ústavy pro choromyslné / **241**

Stanislava Musilová (Klečáková): *„Padlé ženy“ v mikrosondě. Emancipace versus pauperizace* / **254**

Irena Bukačová: *Příspěvek k dějinám venkovského židovstva na Plzeňsku v 19. století* / **268**

Jindřich Vybíral: *„Pravdivý styl“ našich staveb pro chudé. Pražský chudobinec pod Vyšehradem a jeho architektura* / **284**

Marta Ottlová: *Sociální otázka jako problém české národní opery* / **297**

Roman Prah: *Motiv „nerovného páru“ a jeho uplatnění v českých karikaturách z 19. století* / **302**

Okraj společnosti, periferie

Jakub Rákosník: *Vynalezení nezaměstnanosti v 19. století* / **319**

Milan Hlavačka: *Postrk* / **330**

Kateřina Piorecká: *Z nočních potůlek Josefa Kajetána Tyla.*

Periferie v „obrazech ze života“ ve třicátých letech 19. století / **342**

Pavel Šopák: *Periferie periferie: koncept muzea pro Rakouské Slezsko.*

K dvoustému výročí Gymnazijního muzea v Opavě / **353**

Závěrem (Josef Štogr) / **366**

Seznam vyobrazení / **370**

Jmenný rejstřík / **374**

Autoři příspěvků / **388**

Přehled plzeňských mezioborových symposií k problematice 19. století a dosud vydaných sborníků / **390**